

Senador, per la llengua de tots

Senador per Girona en les llistes del PSC, provoca hilaritat, contrarietat o adhesions. Ha aconseguit traure el nas en tot allò que afecte o ataque el català, un element que considera imprescindible per definir aquest país. Murri i cordial, amb un ideal que es mou entre el possibilisme.

Jordi Bilbeny

S'ha dit que Francesc Ferrer i Gironès era la tapadora dels socialistes catalans a Madrid, la veu necessària per mantenir una façana de catalanitat estantissa, l'home que, lluitant per la llengua, encobreix una covardia política. Això, d'una banda.

Des de l'altre costat, se l'ha titllat de garlaire, d'inconseqüent, d'oportunista. Entre ambdues posicions, i sense cap vàcua pretensió d'inflat personalisme, hi ha la seva figura. Ni molt alta ni mot baixa, però amb la corporeïtat necessària i la lucidesa imprescindible per veure-se-les venir, per no embadocar-se ni deixar-se emportar per la falagueria de cap passió, de cap utopia. La seva lluita per la llengua catalana és fins i tot una lluita per la supremacia de la intel·ligència, de la ironia, de la murrieria. És cordial, dialogant. I entre calada i calada de pipa deixa entreveure, com Camus, que l'ideal no li ha de fer perdre el possible.

Polític actiu, ha escrit dos llibres clau per a la comprensió decisiva del menyspreu que Espanya ha mostrat de sempre, sota qualsevol ideologia política, envers la llengua catalana. L'un és *La persecució política de la llengua catalana*, i l'altre *Catalunya light? Els espanyols no són catalans*.

—¿Què us mou, sent senador com sou, a escriure aquests llibres i publicar-los?

—Jo sóc constituent. Sóc senador des del juny de 1977 i, per tant, he viscut intensament, hora a hora, la formulació de la Constitució i de l'Estatut d'Autonomia. Aleshores, en re-

DOMÈNEC UMBERT

dactar aquests dos documents bàsics, vaig tenir una idea de què era l'oficialitat de la llengua. O sigui, que quan diuen que la llengua catalana és oficial, que és la pròpia de Catalunya, o que s'ha d'arribar a la plena igualtat de les dues llengües, jo m'ho crec. I aquí comença el drama, perquè m'adono que el que diu l'Estatut i la Constitució no es compleix. Aleshores, ja començo a actuar políticament i a exigir que la llei es compleixi. I començo a formar-me i a informar-me per discutir amb els ministres i els secretaris generals, fins que vaig dir-me: home, ¡però si això és indignant! ¡Si el que estan fotent aquí és una gran putada! Aleshores dic, cony, tot això que sé jo ara vull que ho sàpiguen tots els meus conciutadans.

D'altra banda, jo sé que el poble català reacciona quan li toquen l'ull de poll. Per exemple, la Generalitat s'ha dedicat molt a reclamar els diners. A mi els diners no em preocupen. Jo seré més ric o més pobre, tin-

dré més o menys pressupost, però la meva ànima, la meva manera de ser, això no m'ho treu ningú. Per tant, prefereixo actuar amb els elements intemporalment de la nació que no amb la qüestió econòmica, que és un assumpte purament conjuntural. Per això, jo me'n vaig per la llengua i dic: ara donaré tot això al poble, ho publicaré per veure si fem una gran xarbotada, una gran sacsejada, i tothom s'adona que aquí ens estan perseguint igual ara com abans. I això és la motivació.

—¿O sigui, que, si no us preocupen els diners, que són l'element temporalitzat i material, voleu dir que la vostra motivació és ànima perquè la llengua és un element espiritual?

—No exactament. Mira, jo sempre faig un símil amb la geologia. Tu tens un aquífer i et queda contaminat. Potser necessites cent o dos-cents anys per tornar a tenir aigua neta. No és com una galleda, que, si la tens bruta, la buides i la tornes a omplir. Doncs la llengua és igual. La llengua

és un gran aquífer de la nació, que, si desapareix, no podrem tornar a omplir. Crec que si desaparegués la llengua, desapareixeriem com a nació. En canvi, jo puc ser pobre un o dos anys,

que serà una població forana? I això, com et deia, va molt lligat amb la llengua.

—*¿I amb les Olimpíades?*

—Va molt lligat amb moltes coses. O sigui, la llengua va lligada amb fets econòmics de gran envergadura, pel que fa a la immigració; va lligada amb qüestions de natalitat i dels fets sociològics d'aquí. Però dels pressupostos de la Generalitat, dintre dels milions que remena a Catalunya, no crec que destinin més d'un 15 per cent a la llengua. Si tu agafes el Producte Interior Brut de Catalunya i agafes el pressupost de la Generalitat, ¿què representa? Per tant, depèn més de les empreses, dels advocats, dels botiguers, dels comerciants, dels tallers, dels ciutadans.

—*En definitiva, que és un problema de consciència.*

—És un problema de consciència i de voluntat.

—*¿Potser més que un problema polític?*

—Home, el problema polític també hi va acompanyat quan els nostres adversaris utilitzen la política o els tribunals de justícia per anar-hi en contra. Però si tot el poble català, voluntàriament, digués: «No volem usar cap més altra llengua que la nostra», ni els guàrdies civils, ni els magistrats, ni els jutges, ni ningú més no hi podria anar en contra. Això és indiscutible. Si el poble de Catalunya volgués fer ús del dret que li dóna la Constitució, que diu que només tenim l'obligació d'entendre el castellà però que no tenim cap obligació d'usar-lo, si volgués fer realitat aquest principi, i tots els catalans només utilitzessin el català en la seva vida professional, en la seva vida quotidiana, en la seva vida mercantil, comercial i financera, en la seva vida sindical, laboral i acadèmica, aquí no hi hauria problema i no hi hauria enemics de cap mena. El mal és que, com que portem 270 anys de persecució, tenim molts catalans «light».

—*¿Què vol dir això de «light»?*

—Anant pel carrer ja es veu. ¿Per què els mitjans de comunicació, a Catalunya, podent tenir-los en català, només són en castellà? Això no depèn pas dels de Madrid. Depèn de nosaltres que els comprem, ¿no? ¿I per què els productes que es fabriquen aquí, per fabricants d'aquí que es diuen que són nacionalistes, només duen les etiquetes en castellà? Això no depèn de Madrid, ¿eh! També depèn de nosaltres. ¿I per què els advocats porten tots els papers en castellà als jutjats, quan la Llei Orgànica del Poder Judi-

cial permet perfectament fer-ho en català?

—*Però, de totes maneres, amb això de les etiquetes, ¿no us sembla que hi ha una mena de por endèmica que cada dos per tres no es treguin un decret prohibit etiquetat en català?*

—Com a mínim, bilingüe, ¡tu! ¿Tu n'has vistes, d'etiquetes bilingües? No està pas prohibit, ¡eh! ¡És clar, és que és molt còmode! I és que també hi ha botiflers lingüístics aquí. Hi ha sucursalistes lingüístics. Si no, pregunta.

«Ara ens persegueixen com abans».

Home, jo sé que l'aval que va fer la Generalitat al diari *Avui* es va fer en una escriptura en castellà, i que contractes de compra de matèries que fa la Generalitat són també en castellà. I és que és més greu el sucursalisme lingüístic que el polític.

—*¿Creieu, de debò, que és més greu?*

—Molt més greu. Suposa't tu que no hi hagués cap polític sucursalista, però que tots parlessin i escrivissin en castellà.

—*¿Que potser em voleu dir que és més important ser esclaus en llengua catalana que homes lliures en qualsevol altra llengua?*

—No. Jo dic que, si un poble no té la consciència i la voluntat d'usar la seva llengua, no esperis que demani una altra cosa. ¿Per què? Mira, jo distingeixo sempre dues grans doctrines per definir una nació: la nació cultural, que prové d'un grup d'homes units per la cultura i per la llengua, i la nació jurídica, identificada amb un estat. Però es dóna el cas que tots aquests que diuen que les nacions són jurídiques, quan manen, el primer que fan és eliminar la llengua de les nacions o de les minories que tenen

i d'aquí a tres anys puc tornar a recu-
perar els diners.

—*¿Però podem deslligar-ho tant? ¿Fins a quin punt el reviscolament de la llengua catalana no va marcat per un revifament econòmic que empeny, de retruc, les escoles, les revistes, les editorials, la televisió?*

—No, no ve per aquí el problema. No barregem els diners amb la llengua, perquè tot i que la Generalitat hi destina un 10, un 15 o un 20 per cent, l'altre 80 per cent depèn de la voluntat dels catalans. Per això no entenc com el president Pujol ja ens parla que s'inicia una onada de desenvolupament econòmic i que Catalunya ha d'estar preparada per tornar a rebre immigració. Això és un problema greu que afecta la llengua directissimament. I jo em pregunto: ¿qui planifica la vida econòmica a Catalunya? ¿Som nosaltres mateixos? ¿Som nosaltres els qui hem de planificar un desenrotllament econòmic per incrementar la població, sabent positivament

dins del seu estat. Aleshores, vol dir que és molt més profunda la nació cultural i lingüística que no pas la jurídica. I aleshores jo dic: si nosaltres, com a poble, no tenim prou consciència ni la suficient voluntat per agafar la nostra llengua com a única llengua, ¿com podem demanar a aquest poble que exigeixi la sobirania política? ¿O com li podem demanar que tingui l'embranchada política per arribar a la plena sobirania, si no sabem pujar el primer escaló?

—Però el que passa és que això no s'esdevé ni en aquelles zones com Galícia o Mallorca, en les quals el poble ha conservat molt més els seus àmbits lingüístics.

—Això és una altra fase del problema. I jo l'analitzo en negatiu. ¿Per què hi ha tant d'interès per part de l'estat per eliminar aquestes llengües? Perquè saben que aquest element diferencial és el primer que cal per exigir després, o per tenir consciència o voluntat després. ¿Que el català s'utilitza per difondre la seva ideologia? Bé, bé, ja ho veurem. És un problema molt complex i el que hem de fer és saber-lo destriar. Cal passar per un seguit d'etapes. Per exemple, avui mateix, per primera vegada, després d'una lluita que m'ha costat molt de temps, surten les lletres de canvi en català. Bé, això és històric. Això no s'havia vist mai.

—Però surten bilingüitzades.

—¡Ah! Això és el que esperava que em diguessis. Però bé, bé. És un escaló. És un pas. D'entrada, ja tenim que les lletres de canvi ja es poden fer en català, cosa que en el projecte de llei deia «que la letra de cambio emitida i pagadera en Espana se redactará, en todo caso, en lengua castellana».

—«En todo caso»...

—No, no. «En todo caso» vol dir sempre. I això es va canviar al Senat. ¿Per què? Perquè hi va haver una persona allà que se'n va ocupar. Jo sé que els processos sociològics, psicològics i polítics són lents i moltes vegades superposats, fins que domina el més fort. Aquí hem de fer igual. Jo, el que vaig intentant és no perdre la llengua. La llengua és un plebiscit diari. Jo puc fer ara un referèndum per l'autodeterminació i preguntar: ¿Tu què vols ser, espanyol o català? I aleshores et diran uns que sí i uns que no. Doncs aquest referèndum és avui, per a mi, l'ús de la llengua catalana per part dels catalans. I em diràs: ¡oh! però els continguts... ¡Ja és un altre pas! Però primer hem de mirar de no perdre el senyal d'identitat més profund i essencial.

DOMÈNEC L'IBERT

«No conec el comitè central del PSOE, només el PSC».

—Jo sé que vos no heu perdut la identitat lingüística. Políticament parlant, el prisma és diferent. No és que vulgui dir que hàgiu canviat d'ideologia, no. Senzillament que vos sou un fundador de Convergència en camins socialitzats. ¿Què ho ha fet?

—¡Home! Convergència quan es va fundar era un partit socialdemòcrata, i fins i tot hi havia l'eslògan que era: «La via catalana al socialisme». Aleshores es parlava del model suec i de centre-esquerra. Centre-esquerra. Doncs mira, tu mateix. Jutja-ho tu mateix. No cal pas que et digui res més.

—¿Però com justifica això la vostra militància, encara que hi sigueu d'independent, en un partit que últimament ha demostrat tenir les mans lligades davant del comitè central del PSOE?

—Noi, perdona. No sé de què em parles, perquè això del comitè central del PSOE, «ne connais pas». Jo, Francesc Ferrer i Gironès, només conec el PSC i no conec ningú més. Ho lamento molt. No sé de què em parles. Jo sóc un independent, que no he de dir que sóc independent perquè ja ho demostro.

—¿I no trobeu que, des d'un altre bloc o des d'una altra posició, les vostres propostes podrien ser portades a

terme amb molt més ressò i amb molta més empena?

—En absolut. ¡En absolut! Diguen-me algun senador o algun diputat d'un altre bloc que hagi lluitat per la llengua. Diguen-m'ho. Tu dius que els socialistes no s'han destacat per la llengua. ¿Digues-me qui s'ha destacat! Una vegada observat això, et diré que, des d'un altre grup, ¡no! T'he ensenyat la Llei del Xec, però et podia haver ensenyat la Llei del Poder Judicial, la Llei de Pressupostos de l'Estat, la Llei de la Funció Pública, la Llei de Sanitat Pública. A totes aquestes lleis, jo hi he posat esmenes. Des de l'oposició jo no guanyo res. ¿M'explico? Els vots, els té qui els té. Jo no vaig a fer política testimonial. Jo no tinc afany de ser pur. La pura, no sé si va ser Maritane qui ho va dir, és per als manicomis. La política és aconseguir uns objectius. ¿Com? Doncs jo els puc aconseguir molt més fàcilment des del grup dels qui tenen el poder que no pas des de l'oposició. I, des d'una perspectiva d'esquerres, perquè són els homes d'esquerra els qui, des de la Revolució de 1868, han fet sempre ideologia catalanista fins a l'arribada dels partits polítics.

—Tanmateix, últimament, des d'en Ribó fins a en Solé Tura han expressat la seva inquietud pel ressò que té en aquestes moments la carta de l'autodeterminació i de la independència. I ens han vingut a dir que, o acceptem el joc de la Constitució o pleguem.

—Jo penso que una nació, a més de fer-la una llengua i una cultura, és molt, molt, molt, el mercat. Fins ara un senyor que fabricava aquí pensava vendre a Sevilla o a Valladolid. Però ara, amb l'entrada al Mercat Comú, anirem guanyant una visió europea del nostre mercat. I aleshores, tot això que deien el senyor Ribó i el senyor Solé Tura es veurà com una pura collonada. Perquè, si nosaltres estem immersos en el mercat europeu, i hi ha una col·lectivitat humana que té un sentiment de pàtria o de nació, i la voluntat de voler-ne ser, això no és la «voràgine» ni és res. És un grup humà que té tota la raó del món d'exigir els seus drets i de projectar-los arreu. Jo crec que aquesta gent estan en un perímetre mental estret, petit, tancat. Parlen conjunturalment, d'avui per a demà. Catalunya pot arribar a un moment que tingui la voluntat i el dret d'autodeterminar-se i, encara que no ho digui la Constitució, això no vol dir que no existeixi aquest dret.

—¿Mentrestant, haurem d'anar suportant sentències com la de l'Autodeterminació Territorial de València?

—Mira, els funcionaris fan la feina de deixar la llengua en una situació diglòssica, cosa que ara no fa el poder legislatiu. El poder legislatiu fa unes lleis que els jutges apliquen restrictivament. Per contrarestar això, la pressió social és indispensable i necessària. No hi ha cap llei que reguli la respiració.

—*Però sí que regulen el funcionament normal del català als ajuntaments.*

—Bé, bé, tot això ja està aturat. Jo vaig organitzar tota la tangana. La Generalitat feia tres mesos que tenia el decret i no va dir res. Res. Jo vaig escriure al ministre, al senyor Almunia. I aquí vaig picar fort. Li deia que era un decret igual als decrets de Primo de Rivera i del general Franco. Que el comportament de les esquerres espanyoles, pel que fa a la llengua catalana, és igual al de les dretes, ple de tristesa i frustració. Que en el programa electoral deien que ajudarien amb diners la normalització lingüística i que ara hi anaven en contra.

—*¿I això us sorprèn?*

—Jo he de mirar de fer-los veure que, sent d'esquerres, fan igual que les dretes. Si jo no hagués estat als socialistes, dubto que això no s'hauria aconseguit. Jo escric al ministre i, perquè em coneix, sé que rebré un tracte positiu.

—*¿Com el que ha rebut el claustre de professors d'una escola pública de Tarragona?*

—La redacció dels temes jurídics s'ha de fer amb molt de compte. I un acord com el que obliga a impartir les classes en català, encara més. Això es fa sense prendre acords, amb més murrieria, sense que tingui conseqüències jurídiques, sinó pràctiques. De totes maneres, el marc legal de la Llei de Normalització Lingüística del Parlament de Catalunya ja diu que es pot recollir l'ensenyament en la llengua que es vulgui. El fotut és que, si la llei no es compleix, només protesten els castellans. ¡Imagina't que els pares dels alumnes catalans denunciessin el fet que als seus fills no se'ls eduqui en català! Això de Tarragona i de València hauria d'obrir els ulls als catalans perquè reaccionin.

Perquè hi hagi una veritable autodeterminació lingüística, cal que es posin d'acord els tres consellers d'Ensenyament de les tres comunitats autònomes que tenen com a pròpia la llengua catalana, i que estructurin tot el sistema educatiu de tal manera que es creï la consciència que som una nació cultural. □

GREU CONFLICTE PER LES LLISTES ELECTORALS

El pacte inacabat

La setmana passada la possibilitat de pacte Izquierda Unida-UPV es trencava. Com a obstacle insalvable, les llistes electorals.

A. Robles

La Unitat del Poble Valencià i Izquierda Unida han trencat les negociacions que mantenien des del passat mes de desembre a fi de presentar una sola llista d'esquerres nacionalista a les pròximes eleccions autonòmiques valencianes.

En les conversacions mantingudes fins ara entre els dos partits s'estaven estudiant tres punts concrets: nom i imatge que duria la campanya electoral, criteris per a elaborar les llistes i programa polític. Precisament han estat els dos punts primers els que han propiciat el trencament de les negociacions per part d'UPV, ja que considerava inacceptables les propostes realitzades per IU. La formació comunista proposava que la campanya electoral es realitzàs sota el lema «Esquerra Unida del Poble Valencià», i que entre parèntesis hi figurassen les sigles PCPV, PASOC, FPPV i UPV. Pel que fa a les llistes, IU oferia els números imparells de la llista per Castelló a UPV, els números tercer i vuitè en la de València, i el cinc i múltiples a Alacant.

Segons ha declarat **Pere Mayor**, membre del Consell Polític de la UPV, «Estem totalment en contra del lema de la campanya i de l'aparició de les nostres sigles al costat de les altres que ja formaven la coalició IU, per considerar que va en contra dels acords adoptats en la nostra Conferència Extraordinària, on va quedar ben clar que, en cas de pacte, les nostres sigles apareixerien al costat de les

d'IU, en igualtat de condicions, i no com si estiguéssim integrats en la plataforma. Ens semblaria més apropiat per a la campanya el nom genèric d'«Esquerra Unida». Quant a l'aparició de sigles, podria quedar en IU-UPV, fórmula amb què ja ens coneixen en els mitjans de comunicació i en la qual ja hem invertit temps i diners.

Pel que fa a les llistes, UPV defensa encapçalar la candidatura per Castelló, el número dos per València i la garantia que, si eixien sis diputats, dos serien per a nosaltres; si n'eixien vuit, tres i, si en trèiem onze, UPV n'hauria de tenir quatre. «El nostre sostre electoral en els passats comicis fou de 40.000 vots, és a dir, un 30 per cent de votants, i això és el desitgem veure reflectit en les llistes».

Per a Pere Mayor, «Si IU no realitza un canvi substancial en les seues ofertes, podem donar per finalitzades les converses. I, encara més, si els contactes fins ara no han avançat com estava previst, és per culpa de la mateixa IU. Nosaltres celebrem una conferència i la posició dels nostres militants va quedar clara respecte al pacte. Ells no ho han fet i, per això, cada volta que seiem a negociar, afloren les contradiccions que bullen en aquesta coalició. És clar que el PCE intenta reunificar els partits comunistes des d'IU i això, encara que no vulguen, dificulta el pacte amb altres forces. Si, finalment, el pacte no es produeix, la culpa no serà de la UPV. Volem negociar, però les condicions que ens ofereixen són inacceptables».